

4. SULINA ÎN ISTORIE

FENOMENUL EUROPOLIS

Istoria orașului Sulina este indisolubil legată de istoria navigației fluviale și maritime, a cărei intensitate a fost determinată istoric de intersectarea intereselor politico-militare și economice ale statelor europene, între care România s-a afirmat ca putere statală începând cu a doua jumătate a secolului XIX.

Existența Sulinei are atestate milenare.

Prima atestare documentară a așezării, cu numele *Solina*, este inclusă în tratatul „De administrando imperii”, al basileului bizantin Constantin al VII-lea Porfirogenetul, în anul 950. „Alexiada” Annei Comnena pomenește orașul *Selinas* de la gurile fluviului *Calonstoma*, toponim preluat de la istoriograful roman Caius Plinius Secundus. Există mărturii conform cărora, în anul 1318, așezarea devenise port genovez, asemenea Constanței de azi. Un document din 1469 menționează că „flota turcă se află la *Soline*”, înaintea atacului asupra Chiliei și Cetății Albe.

Sulina este marcată în mai multe portulane italiene din sec. XIV și XV.

Informații coerente despre viața așezării Sulina încep să apară în sec. XVIII, când turcii ocupanți ai Țărilor Române încep să valorifice calea navigabilă spre Constantinopol, trecând pe brațul Sulina. Punctul extrem al acestuia capătă o importanță specială în navigația pe Dunăre și Marea Neagră, îndeosebi în raport cu metropola constantinopolitană, determinând construirea unui far către 1745, menit să protejeze navele otomane de riscurile parcurgerii acestei rute periculoase.

Sulina la începutul sec.XIX

Odată cu declinul puterii Înaltei Porți, prinsă în conflicte durabile cu Rusia pentru hegemonie în Balcani și Marea Neagră, Sulina, populată de greci din Elada și Asia Mică, maltezi și alți levantini, decade până la a fi cunoscută ca un cuib de jefuitori ai navelor în dificultate.

Liberalizarea treptată a comerțului și navigației în Marea Neagră și pe Dunăre în urma războaielor ruso-turce de la finele sec.VIII și din primele decade ale sec.XIX constituie una din formele incipiente de concretizare a interesului puterilor europene față de potențialul strategic al Gurilor Dunării,

Războiul Crimeii purtat în anii 1853 - 1856 între Rusia, pe de o parte, și, pe de alta, alianța formată de Marea Britanie, Franța, Regatul Sardiniei și Imperiul Otoman a determinat schimbarea destinului orașului Sulina, plasarea acestuia în contextul geografic, politic și economic european și consolidarea premiselor caracterului cosmopolit al acestei comunități danubiano-pontice, care se află la originea profilului său multicultural de azi.

Membri ai Comisiunii Europene a Dunării la 1856 și 1906

Instituită ca instrument de garantare a libertății de navigație și comerț pe Dunăre, Comisiunea Europeană a Dunării, a cărei activitate s-a desfășurat, împotriva multor vicisitudini, între 1861 și 1939, poate fi apreciată în perspectivă istorică drept un exercițiu exemplar de cooperare și conlucrare a statelor europene în serviciul bunăstării și avantajului reciproc, depășind interesele strategice originare.

Pe de altă parte, evoluția orașului Sulina în a doua jumătate a secolului XIX și prima jumătate a secolului XX, ca sediu al unei multitudini de activități economice și al unei vieți sociale intense desfășurate sub egida C.E.D.sau colateral acesteia, poate constitui - *mutatis mutandis* - un model istoric de valorificare la nivel local, în conjuncturi favorabile, a unor potențiale economico-sociale, a cărui expresie, astăzi depășită ca modalitate de implementare, a fost Portul franc.

Cosmopolitismul generat de prezența C.E.D. și de situarea orașului Sulina la confluența unor rute comerciale active în epocă a devenit mitic și este de natură reîntemeia legenda orașului Sulina ca *Europolis*, premisă a re poziționării active a Sulinei în geografia Europei unite.

francezi - 11, găgăuzi - 5, muntenegreni - 22, polonezi - 17, lipoveni « cu popă » - 7, indieni - 4, senegalezi - 10, etiopieni - 5, algerieni - 8.

Limba vorbită de majoritatea comunității era elina, iar principalul instrument oficial de comunicare - franceza, urmate de limbile română, rusă, italian și turcă.

Educația tineretului sulinean era asigurată de două școli cu limba de predare greacă, două școli românești, o școală germană și una italiană, o școală frecventată de tinerii evrei, un gimnaziu și o școală de artă pentru fete, cu predare în limba franceză. Diferitele confesiuni erau practicate în lăcașuri aparținând cultelor ortodoxe (român, grec, rus, lipovean), mozaic, armean, anglican, protestant, catolic, mahomedan.

Interesele cetățenilor statelor străine erau reprezentate de consulate și viceconsulate ale Austriei, Regatului Unit, Germaniei, Italiei, Danemarcei, Olandei, Greciei, Rusiei, Turciei și Belgiei.

Eternitatea acestei comunități urbane multietnice este mărturisită de vestitul cimitir internațional - astăzi monument istoric important, parte a unui complex cimiterial care include sălașuri de veci ale tuturor comunităților religioase trăitoare în Sulina de-a lungul timpurilor.

Sulina a beneficiat de servicii și tehnologii urbane moderne: între Sulina și Galați a existat o linie telegrafică încă din 1857 și o linie telefonică din 1903; în anul 1882, Charles Hartley aduce din Statele Unite un prim generator electric cu care iluminează interiorul palatului Comisiunii, grădinile și cheiul, iar din 1903 au parte de beneficiile electricității și locuitorii urbei. Alimentarea cu apă potabilă a fost asigurată începând cu 1897 de o Uzină de apă, în funcțiune și azi. Echipamentele urbane includeau un drum modern pe « o lungime de 5 mile », iar serviciile sanitare erau asigurate de o instituție spitalicească avansată.

La Sulina operau reprezentanțe a numeroase linii maritime și fluviale europene, iar viața economică locală din afara activităților portuare se desfășura, la începutul secolului trecut, în 154 de « prăvălii », 3 mori și 70 de mici întreprinderi.

Atelierele Comisiunii Europene a Dunării

O sală de spectacole - un «teatru» de 300 de locuri găzduia spectacolele trupelor în turneu.

În Sulina s-au editat în diferite perioade ziare și alte periodice, publicate în limbile vorbite de unele comunități lingvistice din oraș.

După primul război mondial, odată cu restructurarea piețelor și redirectionarea marilor fluxuri comerciale internaționale, traficul naval și maritime diminuează treptat, iar portul Sulina se regăsește într-o poziție geografică marginală. Dunărea pierde din importanța istorică de cale de comunicație europeană.

La sfârșitul anilor 1930, intrarea României în sfera intereselor strategice ale Germaniei naziste și despărțirea de aceasta a statelor democratice ale Europei duce la desființarea C.E.D. În 1948, cooperarea în spațiul dunărean este aservită imperialismului Rusiei sovietice, care revine la Gurile Dunării prin rapturile teritoriale consfințite de Tratatul de la Paris din 1947.

Victimă a bombardamentelor inamice atât în primul, cât și în al doilea război mondial, orașul Sulina supraviețuiește în sistemul economic și social comunist, care îi asigură o vigoare și o vitalitate artificiale în anii 1980, într-un regim de dramatică izolare față de Europa și Orientul capitaliste, din care își trăgea seva vitală orașul cosmopolit de odinioară.

Integrarea în mecanismele economiei de piață și practicile democratice însușite cu succes de comunitatea locuitorilor orașului Sulina după 1990 constituie fundamentele dezvoltării viitoare a acestei vetre străvechi de viațuire urbană la porțile orientale ale Europei.

Edificiile Comisiunii Europene a Dunării la 1930

